

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота
магістра
з теми «**РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ
ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DOb1-M17z
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньою програмою
Дошкільна освіта
Струк Оксана Михайлівна

Керівник: **Ватаманюк Г.П.**,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач

Рецензент: **Мартіна О.В.**,
кандидат філологічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2018 р.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	8
1.1. Сутність і характеристика зв'язного мовлення на етапі дошкільного дитинства	8
1.2. Ігрові технології як засіб розвитку зв'язного мовлення дошкільників.....	28
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗМІСТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	40
2.1. Аналіз нормативних документів з використання ігрових технологій у практиці роботи сучасних закладів дошкільної освіти.....	40
2.2. Характеристика рівнів сформованості зв'язного мовлення старших дошкільників на констатувальному етапі експерименту.....	42
2.3. Експериментальна методика розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами ігрових технологій	52
2.4. Аналіз результатів дослідження	69
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	92
Додаток А. Тематичний словник формул мовленнєвого етикету, мовленнєвих штампів, реплік.....	92
Додаток Б. Ігрові мовленнєві вправи.....	97
Додаток В. Ігрові ситуації.....	99
Додаток Г. Художні твори і розповіді.....	101
Додаток Д. Діалоги.....	107

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗДО – заклад дошкільної освіти

КГ – контрольна група

ЕГ – експериментальна група.

ВСТУП

Зростаючі вимоги до освіченості людини, актуалізують якість дошкільної освіти, яка безпосередньо залежить від достатнього рівня розвитку мовлення. За Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні та чинними освітніми програмами, оволодіння рідною мовою як засобом пізнання і способом специфічного людського спілкування є найбільш вагомим досягненням дошкільного дитинства, комплексною характеристикою мовленнєвої поведінки дитини у всіх сферах її життєдіяльності, що перебудовує психіку, дозволяє сприймати явища оточуючого життя більш усвідомлено і довільно. На думку сучасних науковців (А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, О. Кононко, К. Крутій, Т. Піроженко) мовленнєвий розвиток є однією з провідних базисних характеристик особистості, що формується на етапі дошкільного дитинства, оскільки саме в цей період закладається фундамент для досягнення інших знань.

Реалії сьогодення, що тісно пов'язані із поширенням комп'ютеризації телебачення та інших технічних засобів, які стали доступними і дітям дошкільного віку як у сім'ї, так і в закладах дошкільної освіти, обмежують безпосереднє спілкування дітей з іншими мовцями, внаслідок чого збагачується їхня пізнавальна сфера і водночас гальмується мовленнєва. Своєчасний і якісний розвиток зв'язного мовлення, яке лежить в основі діалогової компетенції – важлива умова повноцінного мовленнєвого розвитку випускника закладу дошкільної освіти. Тому навчання дошкільників мовленню і розвиток усіх його сторін (зв'язність, образність, виразність, комунікативність) є актуальною проблемою сучасного дошкільця. У цьому сенсі зв'язність, логічність, цілісність, повнота вербалізованого задуму мовлення є невід'ємними компонентами особистісного зростання дошкільника.

Проблема розвитку зв'язного мовлення дошкільників досліджувалася психологами (Л. Виготський, Г. Леушина, О. Лурія, Т. Піроженко,

С. Рубінштейн), психолінгвістами (І. Зимняя, О. Леонтьєв, О. Шахнарович); лінгвістами (Т. Ладиженська, Л. Щерба); педагогами (В. Захарченко, Е. Короткова, Н. П. Орланова); лінгводидактами (А. Богуш, О. Білан, Н. Гавриш, Т. Постоян, С. Хаджирадєва тощо).

Важливе місце в системі засобів розвитку зв'язного мовлення дошкільників посідають ігрові технології, зокрема гра, якій багато уваги приділяли педагоги-класики (А. Коменський, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський) та сучасні педагоги (Л. Артемова, Р. Жуковська, Д. Менджеричька, О. Сорокіна, О. Усова та ін.); психологи (Л. Виготський, Н. Виноградов, О. Леонтьєв, О. Ельконін, С. Рубінштейн). Вчені розглядають гру як діяльність, що відображає дійсність шляхом активного її перетворення. У ході гри діти мають можливість діяти, конкретні дії зумовлюють мовленнєву активність дошкільника і водночас спрямовують розвиток гри. Це перехідна, проміжна ланка між повною залежністю мовлення від речей і предметних дій та свободою слова.

Проблема розвитку мовлення в ігровій діяльності розглядалася у працях психолінгвістів (І. Зимньої, О. Леонтьєва, О. Лурії, І. Синиці), лінгвістів (Б. Головін, І. Ковалик, І. Збарський, В. Захарченко), лінгводидактів (А. Богуш, О. Аматьєва, Л. Березовська, С. Ласунова, Н. Луцан, Н. Гавриш). Вченими доведено, що здатність дитини використовувати в ігрових ситуаціях зв'язні висловлювання впливає на емоційно-чуттєву сферу їхньої життєдіяльності і водночас максимально активізує мовлення. Відтак, значущість мовленнєвого розвитку, а саме діамонологічної компетенції в формуванні дитячої особистості та позитивний вплив гри на розвиток мовлення дошкільника, зумовили вибір теми дослідження «Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій».

Об'єкт дослідження – процес розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників.

Предмет дослідження – методика розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій.

Мета дослідження: розробити й експериментально перевірити методику розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність і структуру поняття «зв'язне мовлення», його функції та динаміку розвитку в дошкільному віці.

2. Уточнити поняття «ігрові технології» та виявити їх вплив на розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників.

3. Визначити критерії, показники, схарактеризувати рівні розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій.

4. Розробити й апробувати модель та експериментальну методику розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій.

Методи дослідження: теоретичні – опрацювання наукової, методичної літератури, фахових періодичних видань з проблеми розвитку зв'язного мовлення дошкільників, програм та продуктів мовленнєвої діяльності дітей; емпіричні – спостереження за процесом розвитку мовлення дітей у навчальній, ігровій та мовленнєвій діяльності та спостереження за роботою вихователів, як вони використовують ігрові технології у розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників; практичні – моделювання та проектування, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний та прикінцевий етапи); статистичні – методи обробки результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів: розроблено модель й експериментальну методику розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій, методичне забезпечення занять з розвитку мовлення, художньої літератури, прогулянок (ігрові вправи, ситуації, ігри, літературний матеріал). Матеріали дослідження можуть бути

використані у роботі з дошкільниками, самоосвіті вихователя, написанні курсових робіт студентами.

Апробація результатів. Основні теоретичні і практичні положення дослідження обговорювалися на: III науково-практичній інтернет-конференції молодих науковців та студентів, м. Івано-Франківськ, 2017 рік (тема доповіді «Розвиток зв'язного мовлення дітей 6(7) років засобами мовленнєвих ігор та вправ»); міжвузівській науково-практичній конференції, 4 квітня, 2018 року, м. Хмельницький (тема доповіді «Єдність закладу дошкільної освіти і сім'ї у розвитку зв'язного мовлення дітей 5-7 років за технологією «Вчіться фантазувати» (автор Н. Єгорова»); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії педагога і дитини» 22-23 жовтня 2018 року, м. Кам'янець-Подільський (тема доповіді «Ігрові технології як засіб розвитку зв'язного мовлення дошкільників»),

База дослідження – Заклад дошкільної освіти «Калинка» Львівської області Червоноградського району, старші групи «Росинка» і «Пізнайко».

Робота складається зі вступу, 2-х розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (80 найменувань), додатків. Основний зміст магістерської роботи викладено на 80 сторінках. Додатки викладено на 18 сторінках.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі подано теоретичне узагальнення і практичне рішення наукової проблеми – розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій: визначено й обґрунтовано педагогічні умови та експериментальну методику, виявлено рівні розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій.

Зв'язне мовлення розуміємо як організовану за законами логіки, граматики й композиції єдність, що має тему, виконує певні функції, має відносну самостійність і завершеність, розчленовується на більш чи менш значущі структурні компоненти. Як основа мовленнєвого спілкування зв'язне мовлення здійснюється у ситуативній і контекстовій формах, які характеризуються специфічними структурними рисами й особливістю організації засобів мовної системи через діалогічний і монологічний типи мовлення. Основною функцією зв'язного мовлення є – комунікативна, завдяки якій мовець контактує з соціумом. У дошкільному віці зміна способу життя дитини, виникнення нових стосунків з дорослими та нових видів діяльності (творча рольова гра, зображувальна діяльність, конструювання, елементарні форми трудової діяльності) приводять до диференціації функцій і форм мовлення. Спочатку зв'язне мовлення виникає у ситуативній формі, в якій переважає діалогічне мовлення, згодом (у старшому дошкільному віці) набуває контекстового характеру із включенням в діалог (полілог) монологічних висловлювань (пояснення, опис, міркування, розповідь).

На основі вивчення наукових джерел уточнено поняття «ігрові технології» та виявлено їх вплив на розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників. Ігрові технології розглядаємо як сукупність ігор, ігрових методів вправ та ситуацій, спрямованих на засвоєння дітьми знань через ігрові дії, взаємодію педагога і дітей, яка сприяє формуванню вмінь розв'язувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету. Змістовими компонентами ігрових технологій у закладі дошкільної освіти є різноманітні групи ігор та

ігрових вправ, спрямованих на реалізацію цілей певної дидактичної мети. У контексті нашого дослідження – це групи ігор, спрямовані на розвиток діалогічного і монологічного мовлення. (театралізовані, рольові, імітаційні ігрові вправи, ігрове проектування тощо). Ігрові технології реалізуються в ігровій діяльності, яку вчені трактують як – складне системне утворення, структура якого охоплює мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольний-оцінний та результативний компоненти.

Визначено критерії, показники і рівні розвитку зв'язного мовлення в ігровій діяльності. Критерій *«Діалогічність мовлення»* з показниками – вміння будувати: діалог, трилог, полілог під час гри; функціональні типи діалогу, які дитина використовує у грі та критерій *«Монологічність мовлення»* з показниками – вміння будувати різні типи розповідей: описові, сюжетні, творчі, міркування; вміння розповісти зміст гри і пояснити її хід. До кожного показника було дібрано діагностичні завдання, які допомогли визначити чотири рівні розвитку зв'язного мовлення : високий, достатній, задовільний, низький.

Розроблено й апробовано модель та експериментальну методику розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій. Модель охоплювала три етапи - когнітивно-збагачувальний, діяльнісний, творчий, відповідно до яких здійснювалася формувальна робота. Експериментальна методика розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій спрямована на: збагачення мовленнєвого досвіду дітей словами, виразами, характерними для різних функціональних типів діалогів та формами монологічного мовлення (опис, розповідь, пояснення, розмірковування, пояснення), активізацію діалогічного і монологічного мовлення дітей в ігровій діяльності; стимулювання дітей до самостійної творчої побудови різних функціональних типів діалогу, трилогу, полілогу та монологічних форм висловлювання в ігрових ситуаціях, під час ігор та вправ.

У результаті дослідження визначено, що запропонована модель розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників засобами ігрових технологій виявилась ефективною. Так, в експериментальній групі високого рівня досягли 5,5% (було 5%), показники достатнього рівня не змінилися – 35% (було 35%), на задовільному рівні стало 55% дітей (було 45%), на низькому рівні дітей не виявлено (було 15%). У контрольній групі не відбулося відчутних якісних та кількісних змін: дітей з високим рівнем розвитку – не виявлено (як і було 0%), достатній рівень продемонстрували 40% дітей (було також 40%). На задовільному рівні незначні – 50% (було 4%), на низькому рівні 10 – (було 20%) дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л.В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільників. Київ : Томіріс, 1995. 112 с.
2. Арушанова А.Г. Организация диалогического общения дошкольников со сверстниками // Дошкольное воспитание. 2001. № 5. С. 52.
3. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів, 1990. 278 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Наук. кер. А.М. Богущ; Авт.кол-в: Богущ А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л. та ін. // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2012. Спецвипуск. С. 1-30.
5. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 342 с.
6. Білан О.І. Мовленнєвий розвиток дошкільників засобом художньої ілюстрації // Науковий вісник Миколаївського державного університету : зб. наук. праць. – Спецвипуск : педагогічні науки : психолого-педагогічне забезпечення передшкільної освіти / За заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. Миколаїв : МДУ, 2008. у 2 т. Т.1. С. 15–22.
7. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
8. Богущ А.Е., Аматыєва П.В., Хаждирадева С.К. Культура речевого общения детей дошкольного возраста. Харьков : Ранок, 2013. 288 с.
9. Богущ А.М., Григоренко Г.І. Запрошуємо до розмови : посібник для роботи з дошкільниками. Київ : Освіта, 1997. 212 с.
10. Богущ А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посіб. – 2-ге вид., допов. Київ : Ліра-К, 2014. – 304 с.
11. Богущ А.М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і практика. Запоріжжя : Просвіта, 2002. 216 с.
12. Богущ А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. 4-те видання., доопр. і доп. Харків : Ранок, 2013. 192 с.

13. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Частина I та II. Київ : Слово, 2005. 720 с.

14. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник. Київ : Вища школа, 2007. 542 с.

15. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. – Київ : Слово, 2006. 304 с.

16. Бондаренко А.К. Формирование социальной активности дошкольников посредством дидактических игр // Дошкольное воспитание. – 1987. № 3. С. 23–26.

17. Бородич А.М. Методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку. – Минск : Просвещение, 2004. 256.

18. Бурова А. Організація ігрової діяльності дітей : роль вихователя-методиста // Дошкільне виховання. 2011. № 8. С. 17-19.

19. Ватаманюк Г.П. Специфіка організації та проведення народних ігор в умовах дошкільного навчального закладу // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викладачів, докторантів й аспірантів. – Вип. 7, у 5 т. Кам'янець-Подільський, 2008. Т.2. С. 86–87.

20. Ватаманюк Г.П. Характерні ознаки дитячої гри та її // Наукові записки Вінницького держ. педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка й психологія Зб. наук. праць редкол. : М.І. Сметанський та ін. Вінниця, 2009. Вип. 27. С. 66–70.

21. Вашуленко М. Лінгводидактичні орієнтири сучасної початкової мовної освіти в Україні. Вісник Львів ун-ту. Серія філол. Львів. 2010. Вип. 50. С. 57-65.

22. Верховинець В. Весняночка. Київ : Музична Україна, 1989. 342 с.

23. Виноградова Н.Ф. Развитие связной речи детей старшего дошкольного возраста на основе ознакомления с природой. Дис...канд.пед.наук. Москва, 1992. 230с.

24. Водолага Н.В. Навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності : автореф. канд. дис. спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання». Одеса, 2001. 20 с.

25. Ворошнина Л.В. Пути совершенствования процесса обучения старших дошкольников творческому рассказыванию: Автореф. дис. канд. пед. наук. Москва, 1988. 20 с.

26. Выготский, Л. С. Вопросы детской психологии. – Питер : Издательство Юрайт, 2016. 199 с.

27. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посіб. Київ : Шкільний світ, 2006. 119 с.

28. Гавриш Н. В. Технологія «Художнє слово і дитяче мовлення»: метод. посіб. – Київ : Либідь, 2012. 11 с.

29. Гербова В.В. Составление описательных рассказов : к методике обучения старших дошкольников описательным рассказам // Дошкольное воспитание. 1981. №9. С. 28–34.

30. Гончаренко А. М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників: навч.-метод. посіб. до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Київ, Світич, 2009. 160 с.

31. Діти і соціум : особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Алла Богуш, Людмила Варянце, Наталія Гавриш та ін.; Наук.-дослід. Центр. з пробл. соц. педагогіки та соц. роботи АПН України та Луган. нац. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка. Луганськ : Альма-матер. 2006. 368 с.

32. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник. за ред. А. М. Богуш. Київ :вища школа, 2007. 542 с.

33. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.

34. Ельконин Д. Б. Психология игры. М. : Владос, 1999. 360 с.
35. Жинкин Н.И. Речь как проводник информации. Москва : Наука, 1982. 156 с.
36. Захарченко В. Г. Формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 1997. 24 с.
37. Захарченко В. Комунікативно-мовленнєві ігри // Дошкільне виховання. 2000. № 12. С. 6-7.
38. Зрожевская А.А. Обучение монологам-описаниям // Дошкольное воспитание. 1986. №2. С. 42–46.
39. Игра дошкольника. Под ред. С.Л. Новоселовой. – Москва : Просвещение, 1989. С. 3–79.
40. Калмикова Л. О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. О. Калмикова. – Київ : НМЦВО, 2003. – 299 с.
41. Кравець Н. М., Гречановська О В. / Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ <file:///C:/Users/Flash2018/Desktop/2013-7056-1-Pigr%20%20тен%20%20у%20ВУЗІ.pdf> (дата звернення 15.11.2018)
42. Крутій К. Едьютейнмент: навчання як розвага // Дошкільне виховання. 2017. № 1. С. 2–6.
43. Крутій К. Л. Створення мовленнєвого середовища: теоретичні засади і практична реалізація. Запоріжжя : ЛПІС ЛТД, 2001. 164 с.
44. Крутій К.Л., Маковецька Н.В. Мовленнєві перлинки для кожної дитинки. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС. Лтд», 1999. 44с.
45. Ладыженская Т.А. Живое слово : устная речь как средство и предмет обучения. М. : Просвещение, 1986. 127 с.
46. Ласунова С.В. Развитие описового мовлення старших дошкільників засобами української народної іграшки. Дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» – Одеса, 2000. – 189 с.

47. Леонтьев А.А. Высказывание как предмет лингвистики, психолінгвистики и теории коммуникации // Синтаксис текста : сборник статей. М. : Наука, 1999. С. 18–36.

48. Леонтьев А.А. Психология общения. Москва : Смысл, 1997. 2-е изд. 365 с.

49. Леонтьев А.А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии // Избранные психологические труды. Воронеж : НПО «МОДЭК», 2003. 538 с.

50. Леонтьев А.Н. Психологические основы дошкольной игры // Избр. психолог. произведения: в 2-х т. Москва : Педагогика, 1983. Т.1. С. 303-323.

51. Летіла сорока по зеленім гаю : дитячі та молодіжні українські народні ігри : для серед. та ст. шк. віку. / Упоряд. Г.В. Довженок. Київ : Молодь, 1990. 160 с.

52. Леушина А.М. Развитие связной речи у дошкольника // Хрестоматия по теории и методике развития речи детей дошкольного возраста. Минск: Академия, 1999. С. 358-369.

53. Лисина М.И. Общение, личность и психика ребенка. Воронеж : НПО «МОДЭК», 1997. 384 с.

54. Лінгвістичний словник термінів української мови <https://studopedia.org/7-98579.html> (дата звернення: 15.05.2018)

55. Лурия А.Р. Язык и сознание / под.ред. Е.Д. Хомской. Москва : Издательство МГУ, 1999. 320с.

56. Луцан Н. Теорія і практика розвитку зв'язного мовлення: <http://www.disslib.org/teoria-i-praktyka-rozvytku-zv-jaznoho-movlennja-ditej-doshkilnoho-viku-v-movlennyevo.html>. (дата звернення 12.11.2018).

57. Луцан Н.І. Методика розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку за текстами українських народних ігор: дис... канд.пед. наук. Одеса, 1995. 185с.

58. Луцан Н.І. Теорія і практика розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності : дис. ... докт. пед. наук :

спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)». Одеса, 2005. – 399 с.

59. Луценко І. Культура мовленнєвого спілкування : зміст і методи роботи // Дошкільне виховання. 2004. №5. С. 10–12.

60. Луценко І. Моделювання ситуацій спілкування // Дошкільне виховання. 1999. №5. С. 9–11.

61. Люблінська Г.О. Дитяча психологія. Київ : Вища школа, 1994. 355с.

62. Львов М.Р. Методика розвитку речі младших школьників / Пос. для учителя. – 2-е изд., перераб. Москва : Просвещение, 1995.– 176с.

63. Львов М.Р. Риторика. Мінськ : Академія, 1999. 256 с.

64. Марченко І.С. Формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку. Київ : КНТ, 2006. 89 с.

65. Менджерицкая Д.В. Воспитателю о детской игре / под ред. Т.А. Марковой. М. : Просвещение, 1982. 128 с.

66. Методическая характеристика диалогической речи http://www.rusnauka.com/26_NII_2009/Philologia/51449.doc.htm (дата звернення 8.06.2018).

67. Ніколайчук Г.І. Підвищення ефективності мовленнєвого розвитку дошкільників // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закл. освіти : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. Рівне, 2004. Вип. 29. С. 51–53.

68. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н.В. Гавриш, Т.В. Панасюк, Т.О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

69. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навч.-метод. посіб. / За ред. Г.С. Тарасенко. Київ : ВД «Слово», 2010. 320 с.

70. Орланова Н.А. Обучение дошкольников творческому рассказыванию : Ав-тореф. дис. канд. пед. наук. Киев, 1997. 18 с

71. Палихата Е.Я. Навчання діалогічного мовлення на ситуативній основі // Початкова школа, 1991. № 10. С.32-35.
72. Пантлюк М.І. Культура мови і стилістика. Київ. : Вежа, 1994. 240 с.
73. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.
74. Піроженко Т.О. Мовлення дитини : психологія мовленнєвих досягнень дитини. Київ : Главник, 2005. 112 с.
75. Піроженко Т.О., Карасьова К.В. Ігрова діяльність дошкільника (старший дошкільний вік). К. : Генеза, 2014. 96 с.
76. Петрик О.В. Методичні аспекти розвитку діалогічного мовлення молодших школярів // Сайт Запорізької обласної академії післядипломної педагогічної освіти. 2016. 20 березня. Режим доступу: http://virtkafedra.usoz.ua/el_gurnal/pages/vyp5/petrik.pdf (дата звернення 30. 11. 2018).
77. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник для ВНЗ. 3-є вид. виправлене. Київ : Академвидав, 2015. 448 с.
78. Постоян Т.Г. Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку в процесі продуктивно-творчої діяльності : автореф. дис. ... канд. пед наук. спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання». Одеса, Південноукраїнський національний педагогічний інститут імені К.Д. Ушинського, 1995. 20 с.
79. Проблемы дошкольной игры: Психолого-педагогический аспект / Под ред. Н.Н. Поддъякова, Н.Я. Михайленко. М.: Педагогика, 1987. 192 с.
80. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». Тернопіль : Мандрівець, 2013. 104 с.
81. Рубинштейн, С. Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург : Питер, 2015. 705 с.
82. Русова С.М. Нові методи дошкільного виховання // Вибрані твори. – К. : Либідь, 1997. Кн. I. 269 с.

83. Семеренський В. Дзига. Українські дитячі й молодечі ігри та розваги. Харків : Друк, 1999. 500 с.

84. Седунова А. Розвиваємо мовлення у грі // Дошкільне виховання. 2011. № 9. С. 31-33.

85. Смирнова Е.А., Ушакова О.С. Использование серий сюжетных картин в развитии связной речи старших дошкольников // Хрестоматия по теории и методике развития речи детей дошкольного возраста / Сост. М.М. Алексеева, В.И. Яшина. Москва: Академия, 1999. С. 434 – 439.

86. Структура та функціональні типи діалогу <https://sites.google.com/site/wwwencomua/struktura-ta-funkcionalni-tipi-dialogu> (дата звернення 30. 04. 2018)

87. Технология игры в обучении и развитии : Учеб. пособие / ред. Пидкасистый П.И., Хайдаров Ж.С. Москва: Рос. пед. агентство, 1996. 367 с.

88. Тихеева Є.І. Розвиток мовлення дітей / Под ред. Ф.А. Сохіна. Минск : Просвещение, 2005. 159 с.

89. Усова А.П. Воспитание общественных качеств у ребенка в игре. Психология и педагогика игры дошкольника / Под ред. А.В. Запорожца и А.П. Усовой. Москва : Просвещение, 1996. 547 с.

90. Усова А.П. Роль игры в воспитании детей. Москва : Просвещение, 1996. 96 с.

91. Ушакова О.С. Робота з розвитку зв'язного мовлення в дитячому саду (старша і підготовча до школи групи) // Дошкільне виховання. 2004. N 11. С. 8-12.

92. Фурмина Л.С. Творческое проявление у детей 5–7 лет в театральноигровой деятельности // Художественное творчество в детском саду. Москва : Просвещение, 1994. С. 37–39.

93. Хаджирадєва С. К. Діалогова комунікація: теорія та практика : навч. посіб. / С. К. Хаджирадєва, Н. М. Черненко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2004. 202 с.